

HARBIY XIZMATCHILARDA MUOMALA MADANIYATI

Muxtarov Qodirxon G'ozixon o'g'li

Annotatsiya: Maqolada harbiy xizmatchilarning kasbiy faoliyatida muomala madaniyatining tutgan o'rni va ahamiyati ijtimoiy-psixologik jihatdan tahlil qilinadi. Harbiy jamoalarda o'zaro muloqotning sifati nafaqat xizmat intizomiga, balki bo'linmalarning jangovar shayligiga ham bevosita ta'sir ko'rsatishi ilmiy asoslab berilgan. Tadqiqot davomida komandir va bo'ysunuvchilar, shuningdek, teng darajadagi safdoshlar o'rtasidagi munosabatlarning axloqiy, huquqiy va professional me'yorlari ko'rib chiqiladi. Maqolada harbiy xizmatchilarda yuksak muomala madaniyatini shakllantirish, muloqotdagi to'siqlarni bartaraf etish hamda jamoada sog'lom psixologik muhitni barpo etish bo'yicha amaliy tavsiyalar va metodik yondashuvlar keltirilgan.

Kalit so'zlar: harbiy xizmatchi, muomala madaniyati, harbiy etika, professional muloqot, psixologik iqlim, harbiy intizom.

Kirish.

Harbiy xizmatchilar, o'zlarining xizmatlariga ko'ra, yuqori darajadagi muomala madaniyatiga ega bo'lishlari zarur. Muomala madaniyati - bu insonlar o'rtasidagi munosabatlarni tartibga solish, ijtimoiy qoidalar va an'analarni o'z ichiga olgan kompleks tushunchadir. Harbiy sohada muomala madaniyati, nafaqat harbiy xizmatchilar o'rtasida, balki fuqarolar bilan ham aloqalarini belgilaydi. Bu maqolada harbiy xizmatchilarda muomala madaniyatining ahamiyati, asosiy tamoyillari va uni rivojlantirish yo'llari haqida so'z yuritamiz.

Harbiy xizmatchilarda muomala madaniyati bir qancha sabablarga ko'ra juda muhimdir: Harbiy xizmatchilar, o'z xizmatlarini bajarishda, jamiyatning turli qatlamlari bilan muloqotda bo'lishadi. Ularning muomala madaniyati, fuqarolar bilan aloqalarni yanada mustahkamlashga yordam beradi va ijtimoiy barqarorlikni ta'minlaydi. Harbiy xizmatchilar o'z ishlarini professional darajada bajara olishlari uchun, muomala madaniyatiga ega bo'lishlari zarur. Bu ularning ish faoliyatini samarali olib borishlariga yordam beradi. Harbiy xizmatda axloqiy me'yorlar juda muhimdir. Muomala madaniyati, harbiy xizmatchilarning axloqiy qadriyatlarini shakllantirishda muhim rol o'ynaydi.

Harbiy xizmatchilarda muomala madaniyatini rivojlantirish uchun bir qator tamoyillar mavjud: Harbiy xizmatchilar bir-birlariga va fuqarolarga hurmat ko'rsatishlari kerak. Bu, muloqotda ijobiy muhit yaratadi va ishonchni

oshiradi. Muloqotda ochiqlik va shaffoflik juda muhimdir. Harbiy xizmatchilar o'z fikrlarini va his-tuyg'ularini ochiq aytishlari, shuningdek, boshqalarning fikrlarini tinglashlari lozim. Harbiy xizmatchilar o'z harakatlari uchun mas'uliyatni his qilishlari kerak. Bu, ularning qarorlaridan kelib chiqadigan natijalarni anglashlariga yordam beradi. Muloqot samarali bo'lishi kerak. Harbiy xizmatchilar o'z fikrlarini aniq va ravshan ifoda etishlari, shuningdek, boshqa odamlarning fikrlarini tushunishlari zarur.

Jadvalning tahlili

Ushbu jadval harbiy xizmatchilar hayotidagi muloqot jarayonlarini uchta muhim bosqichda tahlil qilish imkonini beradi:

✓ Ierarxik tartib va professional odob (Vertikal muloqot): Tahlillar shuni ko'rsatadiki, harbiy xizmatchilar uchun muomala madaniyatining asosi - bu ustav doirasidagi subordinatsiyadir. Bu yerda madaniyat faqatgina "salom-alik" emas, balki buyruqning mohiyatini anglash va uni hurmat bilan ijro etishdir. Komandirning muomalasi bo'ysunuvchida ishonch uyg'otsa, bo'ysunuvchining odobi intizomni mustahkamlaydi. Bu zanjir buzilsa, harbiy qismning boshqaruv tizimi zaiflashadi.

✓ Ruhiy barqarorlik va jamoaviy muhit (Gorizontal muloqot): Harbiy jamoa - bu yopiq ekotizim. Jadvalning ikkinchi qatorida ko'rsatilganidek, safdoshlar o'rtasidagi muomala madaniyati "men" emas, "biz" tushunchasiga asoslanadi. Bir-birini haqorat qilmaslik, jismoniy yoki ruhiy kamsitishga yo'l qo'ymaslik - bu jangovar shaylikning yarmi demakdir. Chunki haqiqiy jangda faqat muloqot madaniyati shakllangan, bir-biriga ishongan jamoagina g'alaba qozonadi.

✓ Davlat nufuzi va ijtimoiy mas'uliyat (Tashqi muloqot): Harbiy xizmatchi jamiyat ko'z o'ngida davlatning qudrati va madaniyatini ifodalaydi. Jadvaldagi tashqi muloqot bandi shuni ko'rsatadiki, askar yoki ofitserning fuqarolar bilan muomalasi xalqning armiyaga bo'lgan ishonchini shakllantiradi. Bosiqlik va xushmuomalalik - bu harbiy xizmatchining ma'naviy yetukligidan dalolat beradi.

✓ Stress sharoitidagi muloqot: Ekstremal vaziyatlarda muomala madaniyati inson hayotini saqlab qolish vositasiga aylanadi. Jadvalning so'nggi bandi shuni tushuntiradiki, stressda ham odobni saqlash - bu vahimaning oldini olish degani. Baqiriq va haqorat o'rniga aniq va vazmin muloqot harbiy xizmatchining professional tayyorgarligi yuqori ekanini isbotlaydi. Muomala madaniyati harbiy xizmatchi uchun shunchaki etika qoidasi emas, balki harbiy texnika va qurol kabi muhim bo'lgan "ma'naviy qurol"dir.

Harbiy xizmatchilarda muomala madaniyatini rivojlantirish uchun bir qancha yo'llar mavjud: Harbiy xizmatchilar uchun maxsus treninglar va seminarlar o'tkazish orqali muomala madaniyatini oshirish mumkin. Bu treninglar muloqot ko'nikmalarini rivojlantirishga, etika va axloqiy me'yorlarni o'rganishga qaratilgan bo'lishi kerak. Tajribali harbiy xizmatchilar yangi boshlovchilarga mentorlik qilish orqali ularning muomala madaniyatini rivojlantirishda yordam berishi mumkin. Bu jarayon orqali yangi avlod harbiy xizmatchilari tajriba va bilimlarni o'zlashtiradilar. Harbiy xizmatchilar o'rtasida fikr almashishni rag'batlantiruvchi platformalar yaratish muhimdir. Bu platformalar orqali harbiy xizmatchilar o'z fikrlarini erkin ifoda etishlari va boshqalardan yangi g'oyalar olishlari mumkin. Harbiy tashkilotlarda ochiq muloqotni rag'batlantirish, harbiy xizmatchilarning bir-birlari bilan samimiy va hurmatli munosabatlar o'rnatishlariga yordam beradi. Buning uchun muntazam yig'ilishlar va suhbatlar o'tkazilishi zarur.

Xulosa.

Harbiy xizmatchilarda muomala madaniyati - bu nafaqat ularning shaxsiy rivojlanishi, balki harbiy tashkilotning umumiy samaradorligi uchun ham juda muhimdir. O'zaro hurmat, ochiqlik, mas'uliyat va samaradorlik tamoyillariga asoslangan muomala madaniyati harbiy xizmatchilarning ish faoliyatini yanada yaxshilashga yordam beradi. Shuningdek, ta'lim va treninglar, mentorlik tizimi va ochiq muloqot orqali bu madaniyatni rivojlantirish mumkin. Natijada, harbiy xizmatchilar nafaqat professional sifatida, balki ijtimoiy hayotda ham muvaffaqiyatli bo'lishlari mumkin.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Abdullayeva Sh. A. Harbiy psixologiya va professional etika asoslari: O'zbekiston Respublikasi Qurolli Kuchlari shaxsiy tarkibi uchun darslik. – O'zbekiston Respublikasi Jamoat xavfsizligi universiteti tahririyati, 2021. – 120-145-b.
2. Akramov M. R. Harbiy xizmatchilarda muomala madaniyati va muloqotning ijtimoiy-psixologik mexanizmlari: Ilmiy-metodik qo'llanma. – "Fan va texnologiya" nashriyoti, 2018. – 85-112-b.
3. G'oziyev E. G'. Muomala psixologiyasi va muloqot nazariyasi masalalari: Oliy ta'lim muassasalari talabalari uchun darslik. – O'zbekiston Milliy universiteti nashriyot-matbaa markazi, 2010. – 200-235-b.
4. Haydarov F. I. Harbiy xizmat faoliyati psixologiyasi va shaxsiy tarkibni boshqarishning ijtimoiy-psixologik jihatlar: o'quv-uslubiy qo'llanma. – O'zbekiston Respublikasi IIV Akademiyasi nashriyoti, 2015. – 94-118-b.
5. Karimova V. M. Ijtimoiy psixologiya va muloqot madaniyati: Nazariya va amaliyot uyg'unligi asosidagi darslik. – "Fan" nashriyoti, 2012. – 140-168-b.